

Mēs visi kopā varam daudz

Izcelti "Ainavu dārgumi"

Ir noslēgusies skaistāko Vidzemes ainavu izcēšana Latvijas ainavu dārgumu krātuvei, un saņemto pieteikumu skaits apliecina — Vidzemē netrūkst vietu, ar kurām lepoties.

No pieteiktajām Latvijas ainavām Vidzemes reģionā izcelti 10 "ainavu dārgumi" — Teiču purvs, Vecpiebalgas pauguri, Vidzemes lauku sēta ar baltajiem lielceļiem, Veclaicene, Lejas Līgatne ar papīrfabrikas ciemu un Gaujas pārceļturi, Salacas ieleja ar Mazsalacu un Skaņokalnu, Burtņieku ezers ar baznīcām un muižu centriem, Česnu vecpilsēta ar viduslaiku pili, Āraišu ezerpils un apkārtni, Alūksnes vēsturiskais centrs, ezers, pils un parks.

Latvijā nosauktie 50 ainavu dārgumi, no kuriem 10 atrodas Vidzemē, ir vienlaikus daudz un maz, jo pavisam kopā balsojuma tika nodotas 243 ainavas, bet aktivitātes ietvaros tika saņemti 928 pieteikumi.

Visvairāk pieteikumu (333) tika saņemti no Vidzemes plānošanas reģiona

Teiču dabas rezervātā

Sezonā pārgājieni notiek katru piektdienu Dagna Vasīļevska vadībā. Lūgums iepriekš zvani darbdienās (tāl. 26112686).

Daina Tuča vadībā Madonas novadā var pieteikties putnu un dzīvnieku vērošanai, fotografēšanai, filmēšanai (tāl. 26528739).

Četrās brīvdienās septembrī ar atļaujām purvā drīkst lasīt dzērvenes.

No 1. jūnija līdz 31. oktobrim mēnēša pirmajā svētdienā var apmeklēt Sildu dabas taku vides gides Regīnas Indriķes vadībā. Lūgums iepriekš pieteikties, zvanot darbdienās (tāl. 29139677).

Piedāvājums: pārgājieni pa Sildu dabas taku. Garums 3 km, infrastruktūra: laipas, stāvlaukums, atpūtas vieta, informācijas stends. Atrodas Madonas novada Mētrienas pagasta Sildās.

Pie Dagna Vasīļevska un Regīnas Indriķes var pieteikties arī Teiču dabas rezervāta informācijas centra "Bērzi" apmeklējumam.

Apmeklējums bez gida: 27 m augusta skatu tornis. Atrodas Krustpils novada Atašienes pagasta Kristakrūgā, ceļā Jēkabpils—Rēzekne malā.

Krustkalnu dabas rezervātā

Sezonā var apmeklēt grupas (ne lielākas par 15 cilvēkiem) DAP darbinieka vadībā (tikšanās vieta sarunājama individuāli).

Pārgājieni Krākas avotu takā. Dabas taka, garums 2,1 km, Krākas avoti, rezervāta apmeklētāju centrs. Jāpiesakās pie Gunta Akmentīņa (tāl. 26473408).

Apmeklējums bez gida: Krustkalnu skatu tornis. Atrodas pie ceļa Mārciena—Laudona.

Redz ne tikai dabas vērtības, arī saimniekošanu

Dabas aizsardzības pārvaldes (DAP) uzdevumā no 2017. līdz 2019. gadam tiek īstenota dabas skaitīšana jeb Eiropas Savienības (ES) Kohēzijas fonda projekts "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā", uzskaitot īpaši aizsargājamos ES nozīmes biotopus — viendabīgas teritorijas, kurās sastopama liela bioloģiskā daudzveidība, piemēram, bioloģiski vērtīgi zālāji, dabiskoties sākušās mežaudzes, purvi, cilvēka maziemēģa jūras piekraste un kāpas, upes, ezeri, alas un iežu atsegumi.

Dabas skaitīšana kā dabas vērtību apzināšana visas valsts mērogā notiek pirmo reizi, un to nosaka gan nacionālā, gan ES likumdošana. Kā pamato "Dabas skaitīšanas" projekta vadītājas asistente Ilze Reinika, skaitīšanas mērķis ir iegūt detalizētu un zinātniski pamatotu informāciju par Latvijas dabas vērtībām, to izplatību, daudzumu, veidiem un kvalitāti, lai iegūtos datus varētu izmantot nozaru attīstības plānošanai.

Dabas skaitīšanas eksperti divu sezonu ietvaros ir aplūkojuši vienu miljonu ha lielu teritoriju, par to informējot 92 tūkstošus zemju īpašnieku. Darbi nebūt nav pabeigti, tie turpināsies arī nākamgad — noslēdzosajā sezonā, kurā vairāki simti ekspertu ies, skatīs, vērtēs, pierakstīs un analizēs. Tikai pēc 2020. gada būs pieejama apkopota, pārbaudīta un digitāli pieejama informācija par Latvijas dabas vērtībām, ar kurām mēs visi lepojamies, baudām un izmantojam. Darbu, kas tika uzsākts 2017. gadā Dabas aizsardzības pārvaldes uzdevumā, veic 250 eksperti.

Dabas skaitīšanas

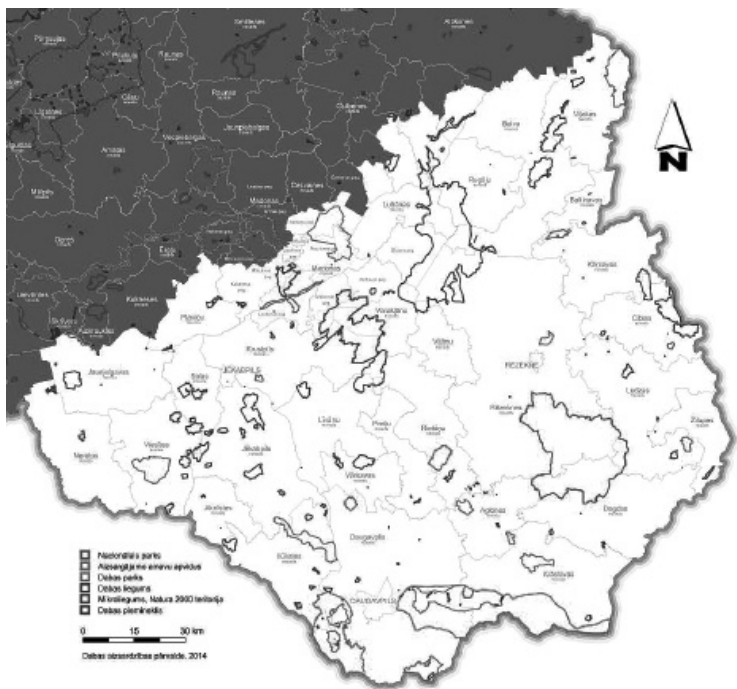
1. sezonas secinājumi

Pirmās sezonas datu analīze liecina, ka vērtīgie Eiropas Savienības nozīmes biotopi kopumā Latvijā konstatēti vien nepilnos 18% no 2017. gadā apsekotajām platībām (492 tūkst. ha). Tikai piektajā daļā no potenciāli iespējamās platības konstatēti bioloģiski vērtīgi zālāji (BVZ), vislielākajās platībās konstatēti paliņu zālājs, visretāk — smiltāju zālājs), no salīdzinājumiem visbiežāk — citroņi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldošu augāju joslu, no mežiem visbiežāk — veci vai dabiski boreālie meži, visretāk — ozolu meži, visbiežāk — neskarti augstie purvi, piekrastē — pelēcīgas kāpas ar sikrkrūmu audzēm, piemēslotas alas/atsegumi, strauji izplatās ekspanzīvie augi gan kāpās, gan zālājos un arī mežos.

Zālāju biotopi Latvijā ir vieni no apdraudētākajiem, to platības sarūk, galvenokārt to neapsaimniekošanas dēļ. Būtiski ir apzināt BVZ un izglītot īpašniekus par to pareizu kopšanu un saglabāšanu, — apskatā min Ilze Reinika. Viņa secina, ka dabas skaitīšanas laikā ekspertiem jāsasakaras ar virkni sabiedrību interesējošu jautājumu par dažādām tēmām, piemēram, sociālekonomiskajiem jautājumiem — kur jānodas, lai saņemtu zemes nomas atvieglojumus, par piesārņojumu u. c., par dažādiem paralēli īstenotajiem vides projek-

Eksperte Anita Namatēva: — Mums ir jābūt pietiekami gudriem, lai šodien sastrādātais nākotnē nestu labus rezultātus.

Madonas novadā ir izvietojusies divi rezervāti, vairāki dabas liegumi un dabas parku teritorijas.

tiem (mazie ērgļi, ainavu projekts, dižkoku uzskaitē u. c.), kā arī par LAD atbalsta maksājumu vai dažādu citu maksājumu saņemšanu.

Par Madonas novadu

Kopumā eksperti uzskaita īpaši aizsargājamos ES nozīmes biotopus, piemēram, bioloģiski vērtīgus zālājus, dabiskoties sākušās mežaudzes, purvus, avoksnājus, cilvēka maziemēģa jūras piekrasti un kāpas, upes, ezerus, alas un iežu atsegumus.

Madonas novada teritorijā tiek skaitīti visu triju dabas skaitīšanas sezonu ietvaros, proti, katru gadu tiek skatīti septiņi kvadrāti ar pie-reizu kopšanu un saglabāšanu, — apskatā min Ilze Reinika. Viņa secina, ka dabas skaitīšanas laikā ekspertiem jāsasakaras ar virkni sabiedrību interesējošu jautājumu par dažādām tēmām, piemēram, sociālekonomiskajiem jautājumiem — kur jānodas, lai saņemtu zemes nomas atvieglojumus, par piesārņojumu u. c., par dažādiem paralēli īstenotajiem vides projek-

populārā smalcināšana un zāles atstāšana uz lauka atstāj ietekmi uz augu daudzveidību.

No ekspertu pieredzes

DAP uzdevumā dabas skaitīšanas kontrolieres ekspertes pienākumu veicēja Anita Namatēva uz vaicājumu par to, kādas dabas vērtības atrodas, komentē: — Dabas skaitīšanā mans darbs galvenokārt ir saistīts ar zālājiem un purviem. Par zālājiem runājot — vislielāko prieku sagādā tādas plavas un gaibības, kurās ir ne tikai ļoti daudz dažādu dabiskam zālājam raksturīgu sugu, bet ja tajos var atrast arī kādu retu vai aizsargājamo sugu. Šogad atradu divas retas sugas, kurās iekļautas Latvijas Sarkanajā grāmatā, — plūksnu ķekarpapardi (sastop Latvijas centrālajā un austrumu daļā) un bālziedu brūnkāti (sastop Latvijas centrālajā un ziemeļu daļā), kas ir pusparazīts uz lēdzerkstes un purva usnes. Bet par purviem runājot — jā, mums kā biotopi ir sīnu purvi, pārejas purvi, bet pavisam maz ir zāļu purvu tādā izpratnē, ka tas patiešām ir purvs. Zāļu purvu teritorijas vai nu ir aizaugušas, vai tās pārskatāmā pagātnē ir nomeliorētas un šim platībām nu ir cits izmantošanas veids.

Vai mēs paši apzināties, kādi mums ir ainavu dārgumi laukos? Uz šo vaicājumu Anita Namatēva atbild: — Ainavu grūti raksturot pāris vārdos. Vai mēs apzināties šo dārgumu? Domāju, ka līdz galam ne. Ainava, kādu mēs to redzam šodien, ir veidojusies un joprojām veidojas cilvēka un dabas (dzīvās un nedzīvās) mijiedarbībā — viens bez otra tie nevar pastāvēt. Kā ainavu mēs redzam purvus, mežus, ezerus un upes, zālājus, tirumus, lauku sētas u. c. Viss atkarīgs no mēroga, kādā domājam. Šobrīd mums ir jāsaprot, kādā dzīves telpu veidojam sev apkārtnē. Šobrīd mums ir jāsaprot, kādā dzīves telpu veidojam sev apkārtnē. Šobrīd mums ir jāsaprot, kādā dzīves telpu veidojam sev apkārtnē. Šobrīd mums ir jāsaprot, kādā dzīves telpu veidojam sev apkārtnē.

teritorijas daļu Aronas, Bērzaunes, Paulienas, Barkavas, Sarkanu un Ļaudonas pagastā.

Sīkāk skatot Madonas novadu, pērnā gada inventarizācija uzrādīja si piecas biotopu grupas ar kopējo platību 6884 ha lielu teritoriju. Vērts pieminēt galvenos iemeslus, kādēļ biotopu sastopamība ir tik reta. Pēc pērnā gada rezultātu analīzes iespējams secināt, ka bioloģiski vērtīgie zālāji ir apdraudēti un dabisko zālāju platības sarūk, jo netiek apsaimniekoti vai tiek nepareizi apsaimniekoti. Daļā zālāju ir konstatētas svešzemju augu sugas, piemēram, latvāni, lupīnas, Kanādas zeltsoļotņi, kā arī ekspanzīvas sugas, kas arīdzan liecina par nepiemērotu vai nepietiekamu apsaimniekošanu. Tāpat vērojama tendence, ka zālāji, tostarp bioloģiski vērtīgie, uz neauglīgām augsnēm tiek apmēzoti.

Kā pareizi kopt savu zālāju, lai tajā nemazinātos bioloģiskā daudzveidība jeb biotops? Zālājs ir jānogana vai jānoplauj, turklāt zāle ir jāizved no lauka, jo āgrāk tik

Sīksala – sala Teiču purva vidū

"Ainavu dārgumos" Vidzemē izceltais Teiču purvs ir viens no lielākajiem neskartajiem sīnu purviem Baltijā. Uzskāpiot skatu torni, kur vien raugies, kilometriem tālu tikai sīkām priedītēm apaudzis sūnekļis ar biežām ūdens lāmām akačos. Lai arī klusums tāds, ka ausis duras, var just, ka Teiču purvs ir dzīvs un tas runā ar katru, kas nebaidās no ūdeņiem.

Kopā ar DAP vecāko dabas aizsardzības speciālistu Latgales reģionā Daini Tuču braucam ar auto pa labu ceļu uz unikālu vietu Latvijā aptuveni desmit kilometru no Murmastienes. Sīksala ir ne tikai pašā purva vidū izveidojusies sala, bet vieta, kas vēl saglabājusī sugstējošus stāstus par savu apdzīvotību. Dainim, kam purvs ir ikdiena un darbs, ir respekti pret šo vietu un arī savs stāstījums, ar kuru parasti mēdz iepazīstināt interesentu un ekskursantu grupas.

Nosaukt to mēdz dažādi — gan par Sīksalu, gan Sīksalu, ko ieskauj ne tikai purvs, bet arī Sīksals, Līsliepas un Tolkajas ezers. — Ja kādam vajag iedvesmu, lai dodas uz Sīksalu, — grāmata "Purva burvība" raksta tās autore Lidija Radņa, kas grāmatu veļtījusi audzūvecekāmi, kopā ar viņiem izbrīdusī visas purva takas. Ēsmas ģimenei tie pieder īpašums. Esam pārliecināti, ka mūsu vidū ir tādi cilvēki, kuriem patīk purvā — vismaz dzērvenu laikā, un tie ir ista relaksācija — atrasties tik neparastas dabas nostūrī, protams, zinot, ka neapmaldīsies.

Istenībā uz šīs purva salas bijis vesels ciems, kas XVII gadsimtā uz salas izveidojies kā krievu vecticībnieku apmetne. Vecticībnieki šo grūti pieejamo vietu izvēlējusies ticības karu laikā, bēgot no vajātājiem Krievijas pareizticīgo baznīcas reformas laikā. Publikācijas var izlasīt, ka līdz XX—XXI gadsimta mījai

Dainis Tučs atzīst: — Vietējo iedzīvotāju nostāja pret nosacījumiem rezervāta teritorijā ir visnotaļ pozitīva.

šī ciema iedzīvotāji — aptuveni 20 saimniecību — Sīksalā mituši bez jebkādam civilizācijas piedāvātajam ērtībām — bez infrastruktūras, bez elektrības. Sādžā bija zirgs, govis, vistas, aitas, citi lopiņi. Lielā mērā pārtika nāca no dabas — lasīja ogas, sēnes, vāca tējas, medīja un makšķerēja, turēja bites. Vecticībnieki, kas sākotnēji bija devušies bēgļu gaitās, ar laiku pārtapa par vietējiem iedzīvotājiem, starp viņiem — arī latvieši. No viņiem var pamācīties, kā varēja izdzīvot, arī neuzturot sakarus ar ārpusi, kad ceļi pavasaros un rudenos kļuva neizbraucami, un uz veikalu, kā mūsdienās, nebraucot, kā arī izturību un sīkstumu. Saņemams, ka viņus uzturēja ne tikai fiziskais, bet arī gara spēks, Sīksalas sugstija. Uz salas atrodas arī smilšu pauguriņš — kapsēta, kur līdz ar ļaudīm noglabāts daudz atmiņu.

Tagad, iebraukusi Sīksalā, redzam vairi tikai dažas mājvietas, arī sagruvušas mājas, vien divās vēl pastāvīgi dzīvo. Vairāk atbraucēju interentu, arī tūristu, tostarp ārzemnieku, tie iegriežas vasarā, kad daba šeit ir skaista, un veldzi sniedz

Sīksals ezers. Esot atgriezies kāds jauns cilvēks, kuram te bijušas dzimtas mājas. Stāsta, ka no svešiniekiem norobežojas, nevēlas tikt izprašāts un traucēts. Toties labā ziņa — arī vistas, aitas, citi lopiņi. Lielā mērā pārtika nāca no dabas — lasīja ogas, sēnes, vāca tējas, medīja un makšķerēja, turēja bites. Vecticībnieki, kas sākotnēji bija devušies bēgļu gaitās, ar laiku pārtapa par vietējiem iedzīvotājiem, starp viņiem — arī latvieši. No viņiem var pamācīties, kā varēja izdzīvot, arī neuzturot sakarus ar ārpusi, kad ceļi pavasaros un rudenos kļuva neizbraucami, un uz veikalu, kā mūsdienās, nebraucot, kā arī izturību un sīkstumu. Saņemams, ka viņus uzturēja ne tikai fiziskais, bet arī gara spēks, Sīksalas sugstija. Uz salas atrodas arī smilšu pauguriņš — kapsēta, kur līdz ar ļaudīm noglabāts daudz atmiņu.

Tagad, iebraukusi Sīksalā, redzam vairi tikai dažas mājvietas, arī sagruvušas mājas, vien divās vēl pastāvīgi dzīvo. Vairāk atbraucēju interentu, arī tūristu, tostarp ārzemnieku, tie iegriežas vasarā, kad daba šeit ir skaista, un veldzi sniedz

Sīksalā viena no retajām mājām, kura liecina, ka te vēl cilvēki uzturas, saimnieko, ka sala nav pamesta.

tikai pagaršo — bija jādzērd visā jaunus cilvēks, kuram te bijušas dzimtas mājas. Stāsta, ka no svešiniekiem norobežojas, nevēlas tikt izprašāts un traucēts. Toties labā ziņa — arī vistas, aitas, citi lopiņi. Lielā mērā pārtika nāca no dabas — lasīja ogas, sēnes, vāca tējas, medīja un makšķerēja, turēja bites. Vecticībnieki, kas sākotnēji bija devušies bēgļu gaitās, ar laiku pārtapa par vietējiem iedzīvotājiem, starp viņiem — arī latvieši. No viņiem var pamācīties, kā varēja izdzīvot, arī neuzturot sakarus ar ārpusi, kad ceļi pavasaros un rudenos kļuva neizbraucami, un uz veikalu, kā mūsdienās, nebraucot, kā arī izturību un sīkstumu. Saņemams, ka viņus uzturēja ne tikai fiziskais, bet arī gara spēks, Sīksalas sugstija. Uz salas atrodas arī smilšu pauguriņš — kapsēta, kur līdz ar ļaudīm noglabāts daudz atmiņu.

Tagad, iebraukusi Sīksalā, redzam vairi tikai dažas mājvietas, arī sagruvušas mājas, vien divās vēl pastāvīgi dzīvo. Vairāk atbraucēju interentu, arī tūristu, tostarp ārzemnieku, tie iegriežas vasarā, kad daba šeit ir skaista, un veldzi sniedz

šī ciema iedzīvotāji — aptuveni 20 saimniecību — Sīksalā mituši bez jebkādam civilizācijas piedāvātajam ērtībām — bez infrastruktūras, bez elektrības. Sādžā bija zirgs, govis, vistas, aitas, citi lopiņi. Lielā mērā pārtika nāca no dabas — lasīja ogas, sēnes, vāca tējas, medīja un makšķerēja, turēja bites. Vecticībnieki, kas sākotnēji bija devušies bēgļu gaitās, ar laiku pārtapa par vietējiem iedzīvotājiem, starp viņiem — arī latvieši. No viņiem var pamācīties, kā varēja izdzīvot, arī neuzturot sakarus ar ārpusi, kad ceļi pavasaros un rudenos kļuva neizbraucami, un uz veikalu, kā mūsdienās, nebraucot, kā arī izturību un sīkstumu. Saņemams, ka viņus uzturēja ne tikai fiziskais, bet arī gara spēks, Sīksalas sugstija. Uz salas atrodas arī smilšu pauguriņš — kapsēta, kur līdz ar ļaudīm noglabāts daudz atmiņu.

dīvaini — apkārt purvs, bet sajūta, it kā esam uz cietzemes, — tā Dainis.

Purvā izzina augus, ieklausās klusumā

DAP par Eiropas Savienības līdzekļiem Teiču dabas rezervātā izbūvējusi tūrisma infrastruktūru — skatu torņus un atpūtas vietas, ierīkoti arī informatīvie stendi un rezervāta robežzīmes.

Teiču rezervātā ir trīs skatu torni, bet tikai viens — Kristakrūga tornis A12 šosejas malā — ir brīvi pieejams apmeklētājiem. Pārējos drīkst atrasties tikai DAP speciālista klātbūtnē, iepriekš piesakot apmeklējumu. Uzskāpiot skatu torni, cilvēki bieži jautā — kas tad te, purvā, ir tik īpaši un kāpēc nevarētu steigāt brīvi, kur katrs vēlas? Dainis Tučs skaidro: — Mēs, Dabas aizsardzības pārvalde, šajā vietā nesargājam ogas vai putnus, mēs sargājam dabas teritoriju kā vienu lielu ekosistēmu. Pret purva ekosistēmu kā tādā jāizturas ar lielu cieņu. Daba ir lielāka par mums, cilvēkiem, un tā uz to arī jāraugās. ■

Dabai draudzīgā māja "Trizelnieku Ignatiņi"

Biedrība mednieku klubs "Murmastiene" apvieno ap 30 aktīvu novadnieku, kam tuvas meža takas. Par kluba pulcēšanās vietu kļuvusi ekoloģiski tīrā, klusā vidū būvēta guļbaļņu tūrisma māja "Trizelnieku Ignatiņi".

Mājas otrā dzīve

Pašiem kluba aktīvistiem jau aizmirsies, ka iepriekš tie, kur uzbūvēts mednieku namiņš, Trizelnieku sādžā atradās tikai mājas vieta, vecs, aizaudzis dārzs, sakrituši koki. Koku aleja tie saglabāta, bet namiņš, lai arī uzcelts no jauna, ir dabai draudzīgs — koka gūļbūve, kas aprīkota ar saules kolektoriem, baterijām, vēja ģeneratoru un visām ēkstrām, par ko brīnās apmeklētāji. Mājā, kas atrodas dziļos laukos, ir ūdensvads, duša, pirmajā stāvā ir kamina istaba, tajā ir kļavas koka galdi un soli, koks — dabiskis, tikai noslīpēts. Otrajā stāvā nokļūstam pa lača pakāpieniem, kur ir iespēja dzīvot kādā no istabām, kas katra ir no sava koka un smaržo citādāk. Ozola, oša, egļu, priežu istabā ir šo koku mēbeles, ko darinājis vietējais meistars. Arī namiņš kalpo pārsvarā tikai biedrības biedriem, dabas draugiem, bet ne viesību pakal-

Biedrības "Murmastiene" ekonomijā "Trizelnieku Ignatiņi" ir piemērs, kā izmantot saules un vēja enerģiju.

pojumiem. Blakus ir arī saimniecības ēka, un top pirts, padziļināts dīķis. Klusā šajā apkārtnē bijusi pat skola. Joprojām netrūkst cilvēku, kas meklē atpūtas iespējas nevis kādā publiskā, un visiem pieejamā vietā, bet vēlas atrasties tuvu dabai, norobežoties no ikdienas steigas, doties zaļajās takās.

Zaļajiem ceļotājiem

Namiņš celts ar mednieku kluba

spēkiem, bet ar Madonas novada fonda starpniecību biedrība "Murmastiene" istenojusi arī vairākus projektus. Ar projekta "Zaļais ceļotājs" atbalstu iegādāts un uzstādīts vēja ģenerators ar saules baterijām, saules kolektoriem, bioloģiskā attīrīšanas iekārta, ūdensapgādes sistēma. Pielietoti un izmantoti videi draudzīgi alternatīvas enerģijas veidi, nodrošinātā informācijas centrs darbība atilāda dabas nostūrī, Murmastienes pagastā. Projekts "Zaļais Ceļotājs" ir turpinājums

spēkiem, bet ar Madonas novada fonda starpniecību biedrība "Murmastiene" istenojusi arī vairākus projektus. Ar projekta "Zaļais ceļotājs" atbalstu iegādāts un uzstādīts vēja ģenerators ar saules baterijām, saules kolektoriem, bioloģiskā attīrīšanas iekārta, ūdensapgādes sistēma. Pielietoti un izmantoti videi draudzīgi alternatīvas enerģijas veidi, nodrošinātā informācijas centrs darbība atilāda dabas nostūrī, Murmastienes pagastā. Projekts "Zaļais Ceļotājs" ir turpinājums

spēkiem, bet ar Madonas novada fonda starpniecību biedrība "Murmastiene" istenojusi arī vairākus projektus. Ar projekta "Zaļais ceļotājs" atbalstu iegādāts un uzstādīts vēja ģenerators ar saules baterijām, saules kolektoriem, bioloģiskā attīrīšanas iekārta, ūdensapgādes sistēma. Pielietoti un izmantoti videi draudzīgi alternatīvas enerģijas veidi, nodrošinātā informācijas centrs darbība atilāda dabas nostūrī, Murmastienes pagastā. Projekts "Zaļais Ceļotājs" ir turpinājums

spēkiem, bet ar Madonas novada fonda starpniecību biedrība "Murmastiene" istenojusi arī vairākus projektus. Ar projekta "Zaļais ceļotājs" atbalstu iegādāts un uzstādīts vēja ģenerators ar saules baterijām, saules kolektoriem, bioloģiskā attīrīšanas iekārta, ūdensapgādes sistēma. Pielietoti un izmantoti videi draudzīgi alternatīvas enerģijas veidi, nodrošinātā informācijas centrs darbība atilāda dabas nostūrī, Murmastienes pagastā. Projekts "Zaļais Ceļotājs" ir turpinājums

LEADER+ projektam "Ceļotājs", kur mednieku klubs uzstādīja piecus dzīvnieku un putnu, kā arī dabas vērošanas torņus, izbūvēja dabas izziņas taku gar dabas liegumu "Barkavas ozolu audze". Vienā dabas vērošanas tornī uzskāpiot, mūsu fotogrāfs iemūžināja stīmas, kas, iznākušas no meža, mēlojās ziemāju laukā. Vislielākā ērgļu biežība esot novērota netālu no mednieku mājas, kā dēvē "Trizelnieku Ignatiņus".

— "Murmastienes" mednieki te sapulcējas brīvdienās, kad dodas ekotūristam, — pastāsta kolektīva vadītājs Dainis Tučs.

Interesanti visos gadalaikos

Mednieku namiņš piedāvā katram gadalaikam, vecumam un interesēm atbilstošas gan individuālas, gan ģimeniskas aktivitātes. Kā solīts "Trizelnieku Ignatiņi" piedāvājumu, profesionālu gidu-dabas draugu,

mednieku vadībā ir iespēja vērot un iemūžināt Latvijas savvaļas dzīvnieku un putnu. Pavasara saulainos rītus pavadīt, vērojot rubeņu riestu, zosu un dzērviu atlidošanu, bebru pirmās peldes, dzīvnieku mazuļu pastaigas. Vasarā varēs pasēkot līdzīgu stīru riesta aktivitātes, mežacūku pārgājieniem, izstaigāt Teiču dabas rezervāta un Lubāna mītrāja dabas takas, līdz pat ritam laiku pavadīt pie ugunsкура, lai, saule austot, sacenstos putnu dziesmu atpazīšanā. Rudenī var ieklausīties brīžu bārošanās, alņu idēšanā, kā arī pavadīt gājputnus tālajā ceļā uz siltajām zemēm. Ziemā, kad uzcīties sniegs, ir iespēja vērot un mācīties atpazīt Latvijas dzīvnieku pēdas, piedalīties zvēru mielasta piegādē barotavās.

"Trizelnieku Ignatiņi" viesi interesējas par saules un vēja enerģijas izmantošanas efektivitāti, par lauku akas tiro ūdeni, vakarā pie kamina dzīvās uguns sasilās un pārrunā diēnā piedzīvoto, kā arī rāda dabas fotogrāfijas. ■

Atvērums sagatavoja IVETA ŠMUGĀ AGRA VECKALNIŅA foto